

Bäckamannen i stallet.

David Johansson, född i gården Perstorp i Färingtofta socken, emigrerade vid 25 års ålder till U. S. A. var en tid guldgripare i Alaska, återkom till Sverige 1919, inköpte ett hemman i Bättinge i Odenfjunga socken vilket han innehade ett 20 tal år, flyttade sedan till Åmål i närheten av Flytttofta, berättade att han i sin ungdom hört följande: I gården Hjelmstoma i Färingtofta socken fanns en arendator som hette Olof Johansson. Då dennes piga en gång gick ut i stallet i skymningen för att mjölka, fann hon en ko som hon icke sett förut. Som hon trodde att det var en nyinköpt ko, beslöt han att mjölka den. Då han satt sig på mjölkpallen och fattade tag i spensarna började han säga: "Du har skall du ha

ACC. N:R M. 11104:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lag i mina oröster". Pigan blev förskräckt
och sprang in till husbondfolket och em-
salade vad hon hört. De gingo då ut i
stallet, men den främmande koen var då
försvunnen. Det skulle ha varit bäcka-
konnen, som hade förvandlat sig till en ko.

2.

Gränbergs råd.

Arvid Johansson berättade att i hans ungdom brukade man i Färingtofta socken, då djuren blevo sjuka, söka bot för dem hos Gränberg i Österwång, sedermera besatt i Grängen i Riteberga socken. Deras rykte som undergömare var vidsträckt. En gång fick han besök av en person från Kännidinge som ville ha råd hur hans äktenskap icke skulle förfärras. Gränberg gav honom rådet att flytta sitt boställe till andra sidan gårdsplanen. Mannen reste hem och gjorde som Gränberg tillrådde honom. Ett år senare kom han tillbaka och tackade Gränberg för rådet. Hans hustru hade då fött tvillingar.

En nattlig tyn.

Arvid Johansson, antalade att hans mor,
en natt vaknade och såg en soliden
grannkvinnas stå vid hennes bädd.

På hans tillfrågades vad hon ville sade
vårnaden: "Vill du se till att mina barn
slippa stida nöd?". Arvids mor lovade
detta och vårnaden försvann.

Sedan tog hon en av den solidens
barn till sig som fosterbarn och
stälde om att även det andra barnet
blev omhändertaget av bekanta. Hon
var säker på att det var den solidens
ande som visat sig.

Vastlig upplevelse.

Arvid Johansson berättade att en person
vid namn Olaf Nilsson i Bladhult en
gång nattetid hade träffat hörsande vid
Färingtäfte kyrkogård. Hesten hannade
plötsligt och kunde icke förmås gå vidare.
Först när Nilsson erinrade sig ett bibel-
språk och läste detta, började hesten
fortsätta vägen. Vägen tyn e. d. hade
Nilsson icke sett.

Enligt en sägen skulle fordom två
borgar ha funnits i Färingtäfte socken,
den ena på en plats som kallades Spjersdal
den andra i närheten av kyrkan. På
den plats där de senare skulle ha legat
hände det ibland att folk lyckte sig
märka "egendamtigheten".

Lönadsättet i Färingtofta under slutet
av 1800-talet.

Anten Berg berättade att han var
född å ett torp i Färingtofta socken. Det
var vid den tiden fortfarande vanligt, att
varje bonde hade torpare. Det fanns de, som
hade tre eller fyra stycken. Torparnes bo-
städer voro merendels byggda i någon back-
sluttning. Det var vanligt att ena gaveln
och ena långväggen utgjordes av stenmur.
Torpen voro små, de flesta torparna hade en
eller två kor. De användes även som dragare.
Redskapen voro av trä. Som torparne icke
kunde lionsäsa sig på enbart torptegarna,
anbetade de hos bönderna. Ivinntig arbets-
kraft behövdes vid flera tillfällen, till
spridning av gödset på åkrarna, till
väsning, till bindande av säden och

potatisplockning. Dessutom förekom plockning
av skogsbär. Den manliga arbetskraften
sysselsattes med de tyngre arbetena. Skogs-
arbete, från jultid fram till våren, värbuket,
huggning av hö och säd, träskning med slaga,
samt deltagande i brännvinsbränning. Det
senare hade dock förekommit längre till-
baka än Rep mindes. Träskning med slaga
hade han varit med om. Det hade följt
förekommit och förekom även då ibland,
att den träskande fick en viss del av det
träskade som ersättning för arbetet. Det
hade varit regel att var 12 te tunna eller var
12 te häspund var den andel den träskande fick.
Senare blev det var 11 te. Om bonden själv
eller hans dräng deltog i träskningen, re-
ducerades den lejdes andel givetvis till hälften.
Två goda träskare kunde träska 12 tunna

om 24 nedar på dag. Man började tidigt på morgonen och höll på långt ut på kvällen. På den mörka logen lyste man sig med en lykta som hade fyra sidor med glassutor. Ett arbete som var ganska "knogigt," var huggande av vildhästsnad i naturliga härdvallen. Flitigt fick man använda korta hies, s. k. sekshvarters, och dessa måste "vädjas" och bytas flera gånger om dagen. Gräset var hårt och uppåt dagen då daggen försvannit, svårt att "slå av." Att hugga gräs kallades alltid att "slå." Man fick akta sig så mycket som möjligt för att hugga i sten, ty då förstördes eggen på harna och man måste slipa dem. När det så var mycket hett och man arbetat sedan tidigt på morgonen, kl 4 eller så, blev man ganska trött när det köllt kväll sent på aftonen.

Fruentimmen med handrövar kommo efter
slätterkarlarna och såsade ihop höet i s. k.
"beor". Vid måltiderna var det trängt och
glamt. Efter häsködens inbärgning häls
å varje hemman ett höstgille med traktering
spel och dans. Allt såd. haggas med liana.
Den bands av kvinnfolken och tattes upp
i "travar". Då såden var kommen in un-
der tak hölls skördegille. Likaså var
det vanligt att deltagarna i potatisplockning
förlägsades då man var färdig med den.

Odling av potatis å svegdeland förskam
fortfarande, fast inte i så stor omfattning
som under bränningsen tid. Torparna åtaga
sig flåhackningen av områden på fäladerna
de utförde arbetet med hackning och svejd-
ning. Jordägaren släppte till utstödet
av råg eller potatis, gräslan delades lika.

mellem åger och buskar. Vardagen tog
två grödar å varje vedja, såg och potatis.
Vedjningen var ett skadespel. Man satte
eld mot vinden för att inte brasan skulle
gå väk d. v. s. bli okejdbar om det blåste.
Många personer deltog i vedjningen som
utfördes på kvällen. De var försedda med
länga emskar, till att släna elden med
om den kastade sig utom det avsedda området.
Plundom kunde kritiska situationer uppstå
då någon vindst drev elden ut bland björk
och enbuskar, eller om gnistor flög ut och
antände. Så gällde det att så många som
möjligt skyddade sig och släppte ner det an-
tända. Då vedjningen var fullbordad
samlades man till fraktering som bjöds
av jordägaren. Pågades kring vedjarna
gjordes av sten och trädgrenar.

Ett yrke som var och fortfarande är utbrett i Färingtofta socken är korgmakeri. Detta innebär tillverkning av potatisbogar. Nu som fär är potatisodlingen stor i skogsbygdens områdena. Rör har en äldre bröder, som hela sitt liv gjort bogar. Fär gjorde man s. k. tvåskäppebogar, numera tyckte de en halv hektoliter. Unge smala enstamma användes som virke. Dessa klyvats med kniv och flätas samman. Numera användes även ståltråd i flätverket, därigenom bli va bogarna starkare. Flåttagen äro sv knodda vidjar av klent ene. En sådan bog kan användas i många år, om den inte hanteras allt för ovarsamt. Det är numera ofta tvärt att få tag i ene som är smidigt. Allfär sprött s. k. "rödskeit" ene. hylas lättare och bogarna bli inte så hållbara.

En stensluga i Färingtofta socken.
Torpanes slugan var stundom helt in-
grädd i jorden. Antan Bojr berättade att i
närheten av Munkagården i Färingtofta soc-
ken låg en sådan sluga. Alla väggarna
var av stennur, som aldrig varit klädda
med bräder eller tapeten. Jordgolvet fanns i
slugan. Loftet var av runda stänger av trä,
lagda lätt tillsammans och sammanklebade
med skogslera. Slugan var med en stennur-
delad i två rum, som vardera hade ett litet
fönster med två rutor. Huru stort måttet
var på slugan kom han inte ihåg. Den
är, sedan länge, borta. Flera sådana
slugor skall ha funnits i socknen.

Präkerien i Färingöfva saken

Anders Asp berättade att i hans ungdom, var det vanligt att äldre folk trodde på språken. Gjölv hade han haft tvärt att tro på sådant, men i ett hus där han bodde hände något, som han inte kunde förklara. Huset var en liten torpstuga och nära intill låg ett könsbush. Plockiga nätter hörde ett skrapande ljud å detta. Hånsen märkte det ty de "kurrade". Därefter hörde, som om någon gick från könsbushet till stugan och stannade mitt för det fönstret invid vilket Asp hade sin säng. Först trodde han att det var tjuoer, men då det återkom flera gånger, började han tro att det var något annat. En natt tog han en laddad pistol med sig i sängen, för att skjuta ut genom fönstret, men den natten hörde han ingenling. Asp sålde sedan

huset och då han, efter ett par år, träffade den nye ägaren, omtalade denne att det spöskade i huset. Äpp omtalade vidare en händelse, som han fann oförläsig. Han kom en gång cyklande en natt på väg mot hemmet. Han passerade därvid en tmedja. Han visste att han sedan snart skulle vara hemma. Han fortsatte färden, men kom ännu till tmedjan, vilket han sade sig än i dag icke kunna begripa, eftersom vägen gick rakt fram och ej hade någon avlagsväg, som han kunde ha tagit fel på och åkt i cirkel. Vidare omtalade han att i hans ungdom var det inte ovanligt att man tog blott ut i sandmarkerna. Han hade flera gånger sett sådana "gastabbes".

Äpp omtalade att en person, som skulle skjutas till hospitalet för vård, hade tagt

då skjutsem praterade Färingstafta kyrkogård:

— "Ja, här var det ingen som slog ihjäl sig, när kyrkan byggdes, men det dröjes inte länge, förän en person samlar ner från kyrkan och slår ihjäl sig." Man ansåg detta yttlande som tokprat, men ett år senare, då kyrkan vitmåladess invändigt, råkade en person som deltog i detta arbete falla från en ställning, ner på kyrkogolvet. Han skadade sig så att han senare avled.

En gång hade vid grävning av en grav i kyrkogården hittats bräcktumpor av en bitlar, som icke hade helt försmultnat. Södgärdaren lade bitarna på kyrkogårdsmuren.

En gammal gumma som praterade, tog bitarna med sig hem, för att använda dem till bränt. Då hon lade några av dem i ugnen, uppstod i denna ett sådant "öväsen"

att gummans blev rädd. Han rådfrågade en
granne och fick det rådet att bäsa bräd-
bitarna tillbaka till kyrkogården, jämte
askan efter det uppbrända i ugnen. Han
gjorde som han blivit tillrådd och sedan
var det aldrig något sväven i hemmet ugn.

Vid ett stenöse hördes ibland nattetid
slår och kvidande. En person som under-
sökte råset fann under stenarna ben efter
ett barnlik. Han tog dem till kyrkogården
där de nedgrävdes och sedan hördes aldrig
mera något vid råset. Endigt ett rykte, skulle
ett barnmord ha skett längre tillbaka,
fast ingen vetat var liket nedgrävt.